

Nhớ người khai dân mở đất

● NGUYỄN HƯƠNG

Ngược ngàn Mường Vôi (Liên Vũ, Lạc Sơn, Hòa Bình) giữa những ngày cuối thu khi hơi lạnh của đất trời đã bắt đầu se sắt trên từng nhành cây, ngọn cỏ, chúng tôi đã được hòa mình vào không khí rạo rục, rộn ràng của lễ hội chung đu (đánh đu), 2 năm mới được tổ chức quy mô một lần. "Hội chung đu ở bản này đã có hàng trăm năm tuổi. Người Mường ở khắp xã, khắp vùng dù cả năm có

bận rộn đến đâu cũng vẫn nhớ hẹn nhau về chơi hội. Khai hội bao giờ cũng phải là một đôi trai gái tiêu biểu nhất của bản đã được lựa chọn. Trai tài, gái sắc cùng chung để báo hiệu sự may mắn, thịnh vượng cho các nhà, chung đu cho con cháu có thêm sức khoẻ, cần cù, chịu khó để cây lúa thêm bông, hoa kết trái, bản Mường thêm ấm no hạnh phúc..." - già Bùi Công Cận nâng chén rượu ngang môi, khê khà giàng giải.

Huyền tích Mường Vôi còn truyền lại rằng, thành hoàng của bản là hai anh em họ Bùi đã có công khai rừng, mở lối đưa người Mường tới định cư ở mảnh đất này, lại còn dạy bà con cách đắp hồ Đồng Rượu, đưa nước từ Khụ Rác về cánh đồng Thung Búng để gieo hạt lúa, trồng cây ngô, cây khoai thoát đói nghèo. Cái ăn đã đủ, thấy đời sống tinh thần của người Mường còn thiếu quá, hai ông bèn nghĩ ra trò chung đu rồi dạy bà con vui chơi vào những dịp lễ tết, nông nhàn. Từ đó trở đi, lễ hội chung đu đã trở thành một phần không thể thiếu trong sinh hoạt tinh thần của bản làng, nó không chỉ đáp ứng nhu cầu tín ngưỡng, tâm linh mà còn là dịp để người dân được

vui chơi giải trí sau một năm làm việc nặng nhọc.

Ngày chính lễ hội, từ sáng sớm, các vị chức sắc, già bản đã có mặt để duyệt 3 mâm đồ lễ gồm xôi, gà, vàng hương, rượu. Đoàn sắc bùa do chị em phụ nữ mặc áo dài thụng đi trước, vừa đi vừa đánh chiêng, theo sau là 3 cô gái bung 3 mâm lễ cùng những bậc cao tuổi tiến về miếu thành hoàng. Mọi người sắp lễ, xếp hàng nghiêm trang, thầy mo mặc áo thụng, đầu đội mũ tai én thấp hương, ông trưởng chòm phụ lễ công, 2 cụ ông, cụ bà đại diện dân bản kính cẩn làm lễ dâng rượu thành hoàng. Thầy mo đọc lời cúng, vừa để tạ ơn người đã có công khai khẩn đất hoang lập bản, vừa cầu mong một năm mới mưa thuận, gió hoà mùa màng sinh sôi, làm ăn phát đạt, nhà nhà yên vui, bản mừng no ấm và mời đức thành hoàng về hưởng lễ, chứng giám. Sau phần lễ đến phần hội chọi đu. Cột đu được dựng từ trước, sau khi cặp trai gái đã lựa chọn sẵn thông đu thì lần lượt từng cặp nam nữ bước vào chọi đu thi, xung quanh cả trăm người hò reo cổ vũ. Thắng cuộc chọi đu tại hội bao giờ cũng là các cặp tâm đầu, ý hợp, có sức mạnh, có bản lĩnh, lòng tự tin và dũng cảm. Cũng nhờ hội chọi đu mỗi vụ nông nhàn mà từ bao đời nay, không ít cặp trai gái trong bản, trong xã, trong

vùng đã nên vợ, nên chồng. Ngày nay, trong xu thế giao thoa văn hóa các vùng miền, các dân tộc, phần hội chọi đu không chỉ có thi đánh đu mà còn có các trò như ném còn, bắn nỏ, kéo co, đánh bóng chuyền, đánh mảng và đẩy gậy. Đặc biệt, trong lễ hội chọi đu Mường Vôi bây giờ còn có cả những nghệ nhân biểu diễn hát đúm, để cổ vũ khích lệ ngày hội và chúc mọi người, mọi nhà có được những ngày tháng an lành, vụ mùa sung túc, no đủ...

Ngày hội kết thúc khi nghi lễ hạ cột đu diễn ra đúng vào thời khắc lập đông của năm đó. Bà con hào hứng chờ đợi giây phút cột đu được hạ xuống và sẽ thổi phào vui sướng nếu cột đu đổ vào hướng tâm của bản bởi theo quan niệm thì cả năm đó tính đến mùa đông sang năm bản làng sẽ no đủ, được mùa, mọi sự tốt lành. Dòng chảy của thời gian cứ trôi không ngừng nghỉ nhưng trong lòng của những người con dù ở gần hay ở xa mảnh đất Mường Vôi, lễ hội chọi đu vẫn luôn tồn tại bởi nó không những có ý nghĩa to lớn về giá trị văn hóa mà nó còn thể hiện đạo lý “uống nước nhớ nguồn”, không bao giờ quên những người đã có công đi khai dân mở đất...